

Online lezing 'In gesprek met natuur' van Arita Baaijens

Georganiseerd door het [Lerend Netwerk Vernieuwing Natuurbeleid](#) op 24 maart 2026

In deze lezing daagt Arita Baaijens ons uit om naar natuur te kijken als een plek met vele verschillende soorten betekenissen, zowel voor mensen als voor alle andere levensvormen. Met onder meer Deep Maps, een vier-lagen-raamwerk (Matter/Power/Mind/Heart), het organisatiemodel de Zoöperatie en de besluitvorming in een gebiedsproces op Terschelling - laat ze zien hoe verhalen over, zorg voor en meer-dan-menselijke perspectieven op natuur een plek kunnen krijgen in beleid. Niet alles wat telt is meetbaar, maar je kunt het wél meenemen in besluitvorming.

Lezingen-reeks over nieuwe natuurbeelden in beleid

Dit is de eerste lezing in een nieuwe online reeks over 'Nieuwe natuurbeelden als sturende kracht in beleid', waarin we ingaan op nieuwe perspectieven op de relatie tussen mens en natuur die bijdragen aan transformatief natuurbeleid. De reeks verkent hoe deze andere manieren van kijken, spreken en verbeelden kunnen doorwerken in het natuurbeleid en de praktijk.

Hoe we over natuur denken, bepaalt hoe we ermee omgaan. Lange tijd is natuur in beleid vooral instrumenteel en technocratisch benaderd als iets dat beheerd, benut of geoptimaliseerd moet worden. Maar die vanzelfsprekende manier van kijken staat steeds meer onder druk. Klimaatverandering, biodiversiteitsverlies en maatschappelijke spanningen rond natuurbeleid maken duidelijk dat er behoefte is aan andere beelden en verhalen over de relatie tussen mens en natuur. De sprekers in deze reeks brengen elk vanuit hun eigen achtergrond en ervaring een vernieuwende blik op deze relatie, met veel aandacht voor wederkerigheid, respect, zingeving, taal en ethiek. Op 1 juli zal Matthijs Schouten een lezing geven vanuit zijn visie als natuurfilosoof.

Arita Baaijens: Dialoog met natuur

[Klik hier voor de presentatie](#)

Arita Baaijens is bioloog, ontdekkingsreiziger en schrijver en pleit in publicaties als 'Paradijs in de Polder' en 'In gesprek met de Noordzee' voor een minder bazige houding van de mens ten opzichte van natuur. De denkbeeldige schutting die we hebben opgetrokken tussen onszelf en natuur vinden we volgens haar terug in de technocratische taal die we hanteren in beleid en rapporten. Op die manier reduceren we natuur en landschap tot levenloze objecten die wij naar believen mogen beheren en managen.

Van locatie naar plek

Arita gaat in op het verschil tussen een locatie en een plek. Een locatie is een specifiek punt op een planologische kaart, een plek is een ruimte met betekenissen, waar herinneringen, geuren, geluiden en relaties "meewegen". Arita laat dit zien met beelden van de Veluwe waar ze is opgegroeid en waar ze nog vele verhalen heeft liggen en van de Zeeuwse kust waar ze met haar oma lamsoor en kokkels ging rapen. Landschappen zijn dragers van verhalen. Arita pleit voor een verschuiving van de focus op 'locatie' naar de focus op een 'plek': van planologische kaarten naar zogenoemde deep maps van betekenisvolle landschappen waar mensen én andere levensvormen relaties mee hebben. Immers, conflicten over besluitvorming gaan vrijwel altijd over emoties (plek) en zelden over feiten (locatie).

Van plat naar bol – meerstemmigheid en articulatiemacht

Ook houdt Arita een pleidooi om natuur een stem te geven in besluitvorming. Ze nodigt uit het perspectief eens om te draaien en refereert hierbij aan de Whanganui rivier in Nieuw-Zeeland waar de Maori's succesvol hebben gestreden voor [rechtspersoonlijkheid voor deze rivier](#). Vergelijkbare initiatieven zijn in Nederland gestart voor de Maas en de Waddenzee. De veranderende tijdgeest is goed merkbaar aan de vele burger- en gebiedsbewegingen die momenteel ontstaan rondom de rechten van rivieren, bomen en andere natuur (zie ook het [verslag](#) van de lezing van Jessica den Outer voor het Lerend Netwerk Vernieuwing Natuurbeleid).

Deep Maps – biografie van een plek

Arita introduceert de deep mapping methode waarbij diverse aspecten van landschap op de kaart worden gezet, waaronder betekenis, verhalen, ervaringen en niet-tastbare waarden. Zo ontstaat in samenspraak met allerlei betrokkenen in een gebied een biografie van een plek die het startpunt vormt voor een onderzoekend gesprek. Een Deep Map is dus een visualisatie van meerdere lagen (feiten, verhalen, ervaringen, erfgoed, spiritualiteit) en diverse verhaallijnen van onderop die de legenda van een (beleids)kaart aanvullen. Ze laat een aantal voorbeelden zien in Amsterdam-Noord en Rotterdam waarbij verhalen van bewoners en meer-dan-menselijke perspectieven worden toegevoegd aan de kaart. De bestaande beleidslegenda wordt zo aangevuld met waarden die er wél zijn maar nog niet op de kaart staan.

Vier samenhangende landschapslagen

Voor beleid zou ook het [raamwerk van Maarten Jacobs](#) - dat Arita heeft aangevuld - kunnen werken. Door te kijken naar de Matter-, Power-, Mind- en Heart-scape kunnen aspecten op het fysieke, bestuurlijke, ervaringsgerichte en spirituele vlak samen worden gebracht. Matterscape gaat over het fysieke landschap, Powerscape over eigendom en macht, Mindscape over ervaringen en orale geschiedenis en Heartscape over zingeving en spirituele connectie. Het zijn vier complementaire lagen voor integrale afweging en het helpt om miscommunicatie te voorkomen en om sneller tot de kern te komen.

Taal doet ertoe – her-wilder de beleidswoorden

Verder laat Arita zien dat taal ertoe doet. Hoe we over natuur spreken bepaalt hoe we ermee omgaan: technocratische taal maakt natuur tot object; een relationele benadering schept ruimte voor wederkerigheid en zorg. Arita voerde een filosofisch taalexperiment uit dat beleidsjargon herformuleerde naar ervaringsgerichte vragen. Bijvoorbeeld: "natuurambitie" wordt dan "in welke wereld wil je leven?". Ook het woord "transitie" krijgt pas echt betekenis als je het verandert in: "niets zal hetzelfde zijn". Deze ervaringsgerichte vragen veranderen de mentale ruimte waarin het beleid wordt gemaakt.

Besluitvorming mét natuur: voorbeelden

In haar lezing gaat Arita ook in op een aantal voorbeelden van besluitvorming waarin het perspectief van natuur een plek heeft gekregen. Zoals de [Zoöperatie](#) (Zoöp): dit is een nieuwe organisatievorm waarbij een 'Spreker voor al het leven' is aangesteld die expliciet het meer-dan-menselijke leven vertegenwoordigt bij besluitvorming (o.a. toegepast in het [Amstelpark](#)). Of het [experiment de Voice of Nature van Deltares](#) waar met algoritmen en scenario's wordt geverifieerd welke stemmen we niet horen en wat alternatieve toekomsten kunnen zijn. Ook vertelt ze over het gebiedsproces voor de Stuifdijk op Terschelling dat laat zien dat diepe participatie werkt. Dit betreft een langzaam, zorgvuldig gebiedsproces (met bewoners, RWS, Staatsbosbeheer en een landschapsarchitect) waarin alle perspectieven (inclusief 'het landschap') zijn vervlochten en betekenislagen zijn meegewogen. Dit leidde tot een breed gedragen besluit: instemming van de gemeenschap voor de doorbraak van de stuifdijk.

Praktijkprincipes voor beleid en uitvoering

Praktijkprincipes die Arita tot slot meegeeft zijn: Ga met elkaar het gebied in waarover een besluit moet worden genomen en beperk je niet tot vergaderzalen, vernieuwende ideeën toepassen kost tijd (maanden/jaar i.p.v. weken), werk met gemengde gezelschappen, erken meerduidigheid (antwoorden kunnen per persoon verschillen) en geef elke laag een plek in de besluitvorming (maak de 'legenda' van beleid rijker). Tot slot nodigt ze ons uit: Omarm onzekerheid, ga lekker aan de slag, experimenteer, stel prikkelende vragen en gun elkaar de zon.

Vragen en antwoorden

V: Hoe verhoudt diepe verbondenheid met natuur zich tot verandering?

A: Het is inderdaad een uitdaging om goed om te gaan met de spanning tussen behoud en verandering. Maar we kunnen gaan van "niet beroeren" naar "zorgzaam meebewegen" door respect voor betekenisvolle plekken én ruimte voor verandering via zorgvuldig weefwerk in gebiedsprocessen.

V: Hoe nemen we collega's mee in deze ervaringsgerichte manier van kijken naar natuur?

A: Door samen naar buiten te gaan, tijd te nemen en het gesprek te organiseren rond concrete plekken; de ervaring is de hefboom voor anders denken.

V: Als je luistert naar de natuur, komen de "antwoorden" dan voor iedereen hetzelfde binnen?

A: Nee, het gaat om meervoudige waarheden en Deep Maps helpen juist om verschillen zichtbaar en bespreekbaar te maken.

V: Hoe kan dit gedachtegoed een plek krijgen in beleidsdocumenten en belangrijke beleidsontwikkelingen zoals coalitieakkoorden?

A: Het werkt vooral als het verbonden is aan een concrete plek of een gebied, niet als het een abstract concept in een beleidsdocument is.

Opmerkingen in de chat

- Misschien is dit voor sommigen van jullie ook nog behulpzaam (in de gezamenlijke) zoektocht. Ik zie de nodige aanknopingspunten met het verhaal van Arita. [Omarm het onbekende - Resource online](#)
- In Overijssel zijn we net met een [Groene Karavaan](#) à la Burren/Matthijs Schouten begonnen. Misschien ook inspiratie?
- Organisaties die hulp nodig hebben om de stem van de natuur terug te laten komen in besluitvorming, kunnen aankloppen bij het [Zoönomisch Instituut](#). Dit instituut zorgt voor de basis van de Zoöp beweging. We helpen organisaties Zoöp te worden en ondersteunen hen met hulpmiddelen, tips, methoden en trainingen.

Afronding

Tot slot nodigt Arita de deelnemers uit om contact met haar op te nemen als er nog meer vragen zijn of als er behoefte is aan meedenken of begeleiding.

Contactgegevens:

Arita Baaijens | 06 25 138 179

baaijens@xs4all.nl

www.aritabaaijens.nl

Om nog verder te bekijken

[In gesprek met de Noordzee](#) | [Living Landscapes](#)

[Boekingen](#) spreker, keynote, masterclass.

[Linktree](#)

Podcast [BNR Nieuwsradio](#)

Podcast [Verzeeën met Lex Bohlmeijer](#)

Podcast [Nooit Meer Slapen](#)

Interview [WeAreTheRegeneration](#)

Interview [Vroege Vogels](#)

Bekijk docu [Het gezicht van de zee](#)

Beluister podcast [Taal van de zee](#)